

PAL-advies Toerisme in Zuid-Holland

Definitief advies, 26 oktober 2018

Aanleiding

Toerisme raakt aan veel verschillende provinciale opgaven maar is in het provinciale beleid geen opzichzelfstaand doel. Vanuit een afdelingsoverstijgend taakteam Recreatie & Toerisme wordt binnen de provincie Zuid-Holland gewerkt aan een betere positionering van toerisme in provinciale beleid. Gedeputeerde Bom-Lemstra heeft in de organisatie de vraag uitgezet wat de provincie kan bereiken als meer wordt ingezet op toerisme.

Vanuit deze achtergrond is de PAL gevraagd naar haar visie op toerisme en de wijze waarop toerisme een bijdrage kan leveren aan provinciale doelen. In de PAL-vergadering van 22 juni hebben mevrouw Hartgerink (Provincie Zuid-Holland, Team Recreatie en Toerisme) en de heer Van Tiggelen (directeur marketing, NBTC Holland Marketing) een toelichting gegeven op de strategie van de nationale gastvrijheidsindustrie richting 2030 en de wijze waarop toerisme een plaats heeft in het beleid van de Provincie Zuid-Holland.

Waarom inzetten op toerisme?

Toerisme is geen opzichzelfstaand doel, maar wel een gegeven ontwikkeling die zijn eigen dynamiek kent. Toerisme moet volgens de PAL ondersteunend of versterkend werken voor andere provinciale doelen en ambities. Deze benaderingswijze lijkt op de benadering die gebruikt is voor het organiseren van grote events zoals de Olympische Spelen¹, waarbij ook een bijdrage wordt verwacht aan beleidsdoelen op andere terreinen en de lange termijnambities van Nederland. De gezichtspunten opportuniteit, kwaliteit en techniek zijn dan essentieel:

- Opportuniteit: toerisme als hefboom om lange termijnambities van de provincie dichterbij te brengen.
- Kwaliteit: op welke beleidsterreinen kan toerisme bijdragen aan de kwaliteit
- Techniek: wat is er concreet nodig om de potentie op het gebied van kwaliteit en opportuniteit te benutten en de risico's te beheersen?

Deze drie gezichtspunten zijn hieronder verder uitgewerkt.

Opportuniteit

In de ambitiesnotitie 'Zuid-Holland vernieuwt, zo doen we dat!' heeft de provincie een zestal lange termijn ambities benoemd. Deze ambities kunnen ook voor keuzes op het gebied van toerisme een belangrijk vergezicht zijn. Hoewel er raakvlakken te benoemen zijn met alle zes de ambities, kan toerisme volgens de PAL met name een stimulerende factor zijn bij het bereiken van:

Best bereikbare provincie

De provincie Zuid-Holland heeft de ambitie om de best bereikbare provincie van Nederland te zijn. Toeristische aantrekkingskracht van een plaats of gebied kan een belangrijk argument zijn om te investeren in de bereikbaarheid van de plek. Hiermee kan toerisme direct bijdragen aan het verwezenlijken van dit streven.

¹ One Architecture en Zwarts & Jansma Architecten. (2010). Olympische Hoofdstructuur (Deel I /mindset)

Gezonde en aantrekkelijke leefomgeving

Zoals in de provinciale ambitiesnotitie wordt aangegeven draagt een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving direct bij aan de aantrekkingskracht van een gebied of plaats. Andersom geredeneerd kan toerisme stimulerend en draagvlak bevorderend werken op behoud, onderhoud en verbetering van landschappelijke kwaliteiten van een gebied. Hiermee kan toerisme helpen bij het aantrekkelijk maken en houden van de leefomgeving in de provincie en bijdragen aan de ambities zoals die gesteld worden in de Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving

Kwaliteit

De PAL ziet tenminste de volgende mogelijkheden om op concrete beleidsonderdelen met toerisme de kwaliteit van de leefomgeving te behouden of te bevorderen:

- Kust: de kust is de belangrijkste toeristische vakantie bestemming van Zuid-Holland². Als gevolg van de klimaatverandering (met steeds warmere zomers) zal het belang van de kust en strand de komende jaren alleen maar toenemen. De provincie is een belangrijke speler bij de ruimtelijke inrichting van de kust (o.a. bij zonering, ontwikkelingslocaties en behoud van ruimtelijk kwaliteit).
- Cultureel erfgoed: toerisme kan een belangrijke stimulans zijn bij het behoud van cultureel erfgoed. Andersom kan cultureel erfgoed toerisme in een gebied ook bevorderen, waarmee het ook economische kansen genereert.
- Vaarwegennetwerk: toerisme kan een stimulans zijn voor het onderhouden en verbeteren van het huidige vaarwegennetwerk. Als de waterrecreatie als gevolg van toerisme toeneemt zal dit een stimulans kunnen vormen voor onderhoud en verbetering van het vaarwegennetwerk en de aanleg van passantenhavens. Dit is tevens een van de ambities benoemd in de Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving.
- Natuurgebieden: de provincie streeft naar het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur. Toerisme kan hierbij een rol spelen. Toeristische aantrekkingskracht van natuurgebieden zal daarnaast ook het draagvlak vergroten voor behoud, onderhoud en verbetering van deze gebieden.
- Krimpgebieden: in de zogenoemde krimp-/ anticipeergebieden komt als gevolg van de bevolkingsdaling het voorzieningenniveau steeds verder onder druk te staan. Om deze gebieden leefbaar te houden zijn goede voorzieningen van groot belang. Toeristische trekpleisters in deze gebieden kunnen van waarde zijn om dit te bewerkstelligen en om de leefbaarheid op peil te houden, met name als die trekpleisters jaarrond toeristen trekken.
- Economische kansen: zoals eerder al aangegeven creëert toerisme in veel gevallen economische kansen voor ondernemers. Dit betekent in veel gevallen een toename van de werkgelegenheid in het betreffende gebied. Daarnaast werkt de aanwezigheid van toerisme vaak positief op het vestigingsklimaat van bedrijven.
- Bereikbaarheid: door toerisme wint ook de bereikbaarheid van een gebied aan belang. Toerisme kan dus het draagvlak vergroten voor investeringen in bereikbaarheid en/of nieuwe vervoersalternatieven. Hiermee kan toerisme een bijdrage leveren aan het realiseren van de ambitie de best bereikbare provincie te worden.

Techniek

Om ambities en doelen om te zetten in concrete acties is het van belang om de eigen rollen, verantwoordelijkheden, invloed en instrumenten in beeld te hebben. Vanuit deze positiebepaling kan gericht gekeken worden waar en op welke wijze provinciale actie gevraagd wordt en welke

² NBTC. (2018). Kerncijfers gastvrijheidseconomie 2017.

partners hierbij betrokken moeten worden. Daarnaast zorgt helderheid over de eigen rollen en verantwoordelijkheden ook voor helderheid in verwachting naar de omgeving.

De PAL ziet bij toerisme hoofdzakelijk een regisserende provinciale rol. Waarbij de provincie de juiste partijen bij elkaar brengt en vanuit de eigen visie en doelen verbindingen legt tussen toerisme en andere provinciale thema's.

Daarnaast ziet de PAL een organiserende rol voor de provincie als het gaat over communicatie en promotie van gewenste toeristische bestemmingen in Zuid-Holland. Het beter bekendmaken van de toeristische mogelijkheden vergroot namelijk het rendement van investeringen in toeristische voorzieningen als recreatieve netwerken en cultureel erfgoed. Hierbij dient de provincie nauw samen te werken met het NBTC als landelijke promotor, eventuele buurprovincies en regionale initiatieven, afhankelijk van het betreffende thema of gebied. Een goed voorbeeld van een regionaal initiatief is het Platform Recreatie en Toerisme (PReT)³ voor ondernemers en organisaties in recreatie en toerisme in de regio Alphen aan den Rijn en het Groene Hart. Dit platform versterkt de samenwerking tussen stakeholders in de branche, coördineert en communiceert.

Tot slot is de PAL van mening dat de provincie ook een sturende rol heeft in het eerlijk verdelen van de baten en lasten die het toerisme met zich mee brengt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan beleidsinstrumenten die ervoor zorgen dat enerzijds de baten terecht komen bij daadwerkelijk investerende ondernemers en anderzijds baathebbende ondernemers ook bijdragen aan het beperken van lasten voor inwoners van het gebied of ervoor zorgen dat de lokale bevolking meeprofiteert van de opbrengsten.

Risico's

Gezien de autonome ontwikkeling in toerisme (en recreatie) die voor de provincie maar deels beheersbaar is, is het belangrijk om voortdurend zicht te hebben op de omvang van de toeristische druk. Door het ruimtelijk inzichtelijk maken van toeristische druk kan de provincie, bijvoorbeeld door het aanwijzen van toeristische stimulerings- en afremgebieden, aangeven in welke mate en welke soort toerisme gewenst is in een bepaald gebied met het oog op de leefomgevingskwaliteit. Hierbij kan worden verwezen naar het toerismebeleid zoals dit wordt toegepast op Texel⁴.

Vanuit bovenstaande rollen is het zaak voor de provincie om in goed overleg met de betrokken partners en stakeholders tot concrete uitvoeringsacties te komen. Daarnaast mag van de provincie verwacht worden dat het de ontwikkeling van toeristische druk blijft monitoren.

³ <https://www.alphenlinkt.nl/recreatie-en-toerisme-pret.html>

⁴ [Gemeente Texel. \(2016\) De Texelse Maat voor een zonnige toekomst \(Nota Verblifrecreatie\).](#)